

בה, שלא יתבייש, אך יעשה עצמו כאלו לא הבין שטעה. וכן לא יכנה שם לחברו, שלא יתבייש, אלא אם יחפץ לדבר על מי שיש לו פניו, גם שלא בפניו, יאמר "פלוגי ממקום פלוגי" או "בנו של פלוגי", או יאמר סימנים עד שיהא נפר זולת הפנוי. ולא יאמר אדם ברבים או ביחידי "פלוגי רצה לתן לי בתו ואני לא רציתי אותה", כי בזה הוא נותן כבוד לעצמו ובשם לחברו. וכן ידקדק בכל ענין שלא יגיע בשם לחברו מתוך דבריו.

לעולם יהיה אדם מן הנעלבים ואינן עולבין ומן השומעין את חרפתם ואינם משיבים, ועליהם נאמר (שופטים ה, לא): "ואהביו כצאת השמש בגברתו" (שבת פח, ב) — מדה כנגד מדה: יען אשר שמע חרפתו ונהפכו פניו לירקון, יבהיקם הקדוש-ברוך-הוא יותר מאור השמש, כענין שנאמר: "וכבוד ה' עליך זרח" (ישעיה ס, א).

ממדת הבושה יגיע לענוה, כי יפנע לבני-אדם מחמת בשתו. ויגיע למדת הצניעות, כי הבישן יתבייש לעשות מעשיו בגלוי. אמרו חכמים: הפנים הפשרים הבשת נראה על פניהם, כי מי שהוא בישן הוא סימן שהוא מזרע אברהם יצחק ויעקב (יבמות עט, א). אמרו חכמים: הבשת נודעת בעת הפעס. ואמרו: טוב שנאת הבישן מאהבת הכסיל.

צריך אדם להתבייש מכל אדם ולשום על פניו מסוה הבושה, כמו שאתה ידעת בענין שאול בהחבאו, כמו שנאמר: "הנה הוא נחבא אל הכלים" (שמואל-א י, כב), והאל בחרו למלכותו, כמו שנאמר: "הראיתם אשר בחר בו

חסיד נקרא על שם הבשת, כי חסיד לשון לכן הוא, כי תרגומא של חסידה הוא חורתא (ויקרא יא, ט), וכן "ולא עתה פניו יחורו" (ישעיה כט, כב). תרגום של חרפה הוא חסודא. וכל זה למה? כי החסיד צריך לסבל בשם כדי לקיים את התורה, וצריך להעביר מעל פניו הבשת במקום מצוה, ואז נקרא חסיד, ובזה יגיע לנבואה, כדכתיב: "אז דברת בחזון לחסידך" (תהלים פט, כ), ויגיע בבשתו לידי יראת-שמים, כדכתיב: "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" (שמות כ, יז) — איזהו יראה שהיא נפרת על הפנים? הוי אומר: זו הבושה (נדרים כ, א).

ויזהר מאד שלא לבייש שום אדם, כי אמרו חכמים: המלבין את פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא (בבא מציעא נט, א). אבק הרציחה היא הלבנת-פנים, כי אזל סמקא ואתי חורא (שם נח, ב), ודומה לרציחה. וכן אמרו חכמים עוד: צער ההלבנה מר ממות, על-כן יפיל אדם את עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים. ולמדו מתמר, אף-על-פי שהוציאוה להשרף לא רצתה להלבין פני יהודה (ברכות מג, ב). ואפלו במקום תוכחה אמרה תורה: "ולא תשא עליו חטא" (ויקרא יט, יז). כיצד? תוכיח מתחלה בסתר ובנחת, אבל אם תוכיחהו מתחלה ברבים ותבישנו, אז תקבל עליו חטא (ערכין טז, ב), מכל-שכן המבייש חברו שלא במקום תוכחה. וחרבן ירושלים נתגלגל על-ידי בשת דבר-קמצא (גיטין נח, ב). לכן צריך האדם לזהר מאד, שלא יעשה דבר אשר יגיע מזה לשום אדם בעולם בשת.

גם בדברי-תורה, אם ישא ויתן עם חברו, ושמע שחברו טעה, לא יאמר לו "טעית" או "אינך מבין" או כיוצא